

ЦІННОСТІ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Володимир КРАВЕЦЬ

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

ТРАДИЦІЙНІ ТА «СУЧАСНІ» СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Система сімейних цінностей визначається як сукупність позитивних установок на сім'ю і шлюб, базовими з яких є любов, народження і виховання дітей, довірливе спілкування в сім'ї. Сімейні цінності – це звичаї та традиції, які передаються з покоління в покоління, завдяки яким сім'я стає міцною. Це – все те, що люди переживають разом удома – радість і горе, благополуччя чи проблеми і труднощі. І хоч сімейні цінності індивідуальні для кожного дому, є й універсальні.

В суспільстві сімейні цінності поділяють на традиційні і сучасні, причому вони можуть входити в конфлікт одні з одними. Традиційні (класичні) сімейні цінності постійно культивуються та впроваджуються в життя подружжя. Віра, вірність, любов, шлюб, повага, материнство, батьківське благословення – це далеко не повний список основних сімейних цінностей. Щоправда, базові сімейні цінності зазнають серйозного тиску з боку різних факторів, обумовлених проблемами суспільства. Все частіше можна почути заяви про те, що сім'я – це не обов'язково союз чоловіка і жінки, а може бути союзом чоловіка з чоловіком чи жінки з жінкою, з'явилася пропозиція в шкільних підручниках замість слова «батьки» використовувати слово «рідні», замість слів «матір»/«батько» використовувати поняття «перший з батьків»/«другий з батьків». Сучасна молодь все більше пов'язує сімейні стосунки з подружніми стосунками, а не з батьківством. Наше дослідження засвідчило, що для студентської молоді як і раніше на перших позиціях. Далі йде здоров'я і освіта. І лише потім діти

Ще донедавна спорідненість вважалась фундаментом шлюбу і тривалий час вважали, що чоловік і дружина – родичі. А коли сьогодні

людина легко вступає в четвертий-п'ятий шлюб, хіба може бути четверта-п'ята дружина (чоловік) в одному ряду з розумінням «матір», «брат» і т.д.? Очевидно, сьогодні ці категорії – шлюбність і спорідненість – не настільки взаємопов'язані. Тобто ця цінність для сучасного шлюбу – не актуальна. Інша цінність минулого шлюбу – сексуальність. Ще не так давно реалізація сексуальності була нерозривно пов'язана зі шлюбом, а сьогодні для сексу не обов'язково мати сім'ю, тобто сексуальність, як цементуюча цінність, суттєво послабла. Так само змінилася ще одна цінність традиційного шлюбу – репродукція. Хотілося дитини – обов'язково треба бути в шлюбі. Народити поза шлюбом – це були рідкісні випадки, і це була ганьба для жінки-матері. Сьогодні кількість народжених поза шлюбом дітей зросла в рази. Тобто для того, щоб мати дитину, теж не обов'язково вступати в шлюб. Саме тому важко навіювати школярам думку про відповідальне і бережливе ставлення до традиційних сімейних цінностей.

Запровадження в загальноосвітніх закладах курсу «Сімейні цінності», на думку чиновників МОН, могло б сприяти тому, щоб дитина в школі усвідомила традиційні для України сімейні цінності, родинні традиції і звичаї, сутність подружніх і батьківсько-дитячих взаємин, оволоділа знаннями щодо створення та розвитку щасливої сім'ї. Дітей треба вчити не тільки тому, як створити сім'ю, але і як її зробити щасливою. Важливо, щоб кожний член сім'ї знав, що його люблять, цінують, в ньому відчувають потребу; гнучкість у вирішенні сімейних проблем; повага один до одного; чесність; вміння прощати; щедрість; відповідальність; тощо.

Галина КЛІМОВА

*доктор філософських наук, професор,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
п.н.с. НДІ ПЗІР НАПрН України
м. Харків, Україна*

СВОБОДА ЯК ЦІННІСТЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

В останні десятиріччя в Україні відбулися значні зміни в галузі модернізації соціально-економічних і правових відносин, реформування правової системи, що відповідає сучасним вимогам і реаліям. Проголошений курс на формування правової держави і громадянського суспільства може бути досягнутий, з одного боку, вдосконаленням